

การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย : ความสำเร็จและความล้มเหลว

วิจิตร ศรีอ้วน

ผมมีความยินดีอีกวาระหนึ่งที่ได้มีโอกาสกลับมาจับใช้สถาบันเพราะผมเรียนที่นี่และเริ่มทำงานครั้งแรกที่นี่ เพราะฉะนั้นทุกครั้งที่คุณครูศาสตร์ชวนให้มาทำกิจกรรมวิชาการผมก็มาด้วยความยินดีและเต็มใจ ถือว่าเป็นส่วนน้อยๆ ส่วนหนึ่งที่ศิษย์เก่าจะหึงตอบแทนคณะที่ได้ทำให้เป็นตัวเป็นคน

เรื่องที่ได้รับมอบหมายให้พูดในวันนี้ ผมอ่านแล้วก็ขิงงๆ อยู่ว่าจะให้พูดเรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษา: ความสำเร็จและความล้มเหลวก็ในเมืองไม่ได้ปฏิรูปแล้วจะรู้ได้อย่างไรว่าสำเร็จหรือล้มเหลว นอกเสียจากบางคนอาจจะเปลี่ยนแปลงก็ทำนายไว้ก่อนว่าจะล้มเหลว หรือบางคนก็เชื่อมั่นในตัวเองสูงเสียจนคิดว่าสำเร็จ เมื่อยุคตอนที่ผมมีความเชื่อมั่นอยู่อย่างเดียวว่าจะต้องมีการปฏิรูป ถ้าไม่มีการปฏิรูปอุดมศึกษา เราซึ่งซึ่งที่สุดท้ายกับประเทศต่างๆ อยู่แล้วก็ไม่ต้องอิงกับใคร เราได้ที่สุดท้ายแน่นอน ที่ผมพูดเช่นนี้ ผมไม่ได้พูดเอง มีสถาบันระหว่างประเทศที่ตั้งอยู่ที่สวีตเซอร์แลนด์ เขาพยายามประเมินปัจจัยของการแข่งขันระหว่างประเทศ โดยมาเน้นในเรื่องความพร้อม และคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ผลปรากฏออกมาว่าเรารั้งท้ายจริงๆ จาก ๕๗ ประเทศเมื่อสองปีที่แล้ว เราอยู่ที่อันดับ ๕๓ เหลือวุฒรรอบบ้านว่าเราชนะใครบ้าง ปรากฏว่าเราชนะเพื่อนบ้านที่ใกล้ชิดจริงๆ ยกเว้นประเทศมาเลเซียที่เราใกล้ชิดแต่เราก็แพ้เขา ตอนหลังดีใจเพราะเมื่อเขาประเมินอีก เราขึ้นมาอยู่ที่อันดับ ๓๕ เหลือวุฒรรอบบ้านได้ความว่าเพราะประเทศที่เขายกหน้าเราอยู่ เขาเกิดปัญหาภายในประเทศ เขาตกถอยลง ไม่ใช่เราดีขึ้น เพราะฉะนั้นจากดัชนีนี้ไม่ว่าจะอย่างไรจากแหล่งไหน ผมมีความเชื่อมั่นอยู่อย่างเดียวก็คือ เชื่อมั่นว่าเราจะต้องปฏิรูปอุดมศึกษา เพราะถ้าไม่ปฏิรูปผมขอใช้คำพระที่เมื่อยุคเมื่อเดือนธันวาคม ผมได้ไปทำบุญที่วัดแห่งหนึ่ง ท่านเจ้าคุณท่านให้พรดีมาก ท่านบอกว่า “ขอให้อาจารย์อาจหาญและร่ำรวย” คือ ทำอะไรทำด้วยความกล้าและต้องสนุกด้วย ก็เหมือนกันครับ ถ้าไม่ปฏิรูปอุดมศึกษา ประเทศคงจะอยู่อย่างอาจหาญและร่ำรวยในประชาคมโลกลำบาก

จริงๆ แล้ว การปฏิรูปอุดมศึกษามากับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๒ ถ้าไปวิเคราะห์สาระใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมีอยู่ ๙ หมวด ไม่นับบทเฉพาะกาล ปรากฏว่าใน ๘ หมวด เรื่องที่จะมีผลกระทบในแนวปฏิรูปอุดมศึกษามีอยู่ไม่กี่หมวด นอกนั้นเป็นเรื่องที่อุดมศึกษาโดยเฉพาะในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการมาแล้วอยู่บนเส้นทางของการปฏิรูปทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ถ้าถามว่าการปฏิรูปการอุดมศึกษาไทยสำเร็จหรือล้มเหลว นั้น คงไม่ใช่พูดถึงการมากับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ เพราะยังพูดอะไรไม่ได้ แต่น่าจะมาจากแผนอุดมศึกษาระยะยาวซึ่งครอบคลุมช่วงปี ๒๕๓๓-๒๕๔๗ ตอนนั้นทบวงมหาวิทยาลัยทำแผนระยะยาว ๑๕ ปี ครอบคลุมแผน ๗ แผน ๘ และแผน ๙ ซึ่งผมเองก็เลื่อนๆ ไปแล้ว นั้นเป็นงานชิ้นแรกที่ผมทำในฐานะเป็นปลัดทบวงมหาวิทยาลัยทำร่วมกับนักวิชาการทั้งหลายผ่านกรม อนุมัติในหลักการเห็นชอบ แล้วก็ใช้เป็นหลักในการพัฒนาอุดมศึกษามาตลอด เราทำเมื่อโจงถึงแผน ๙ ทบวงมหาวิทยาลัยตอนนี้เริ่มมีการปรับแผนระยะยาว เพื่อให้มีความทันสมัยมากขึ้น เมื่อคืนผมหยิบเล่มนี้มานั่งอ่าน "อุดมศึกษาไทยสู่อนาคตที่ท้าทาย พ.ศ. ๒๕๓๓-๒๕๔๗" ซึ่งยังถือว่าเป็นทางการอยู่เพราะกรม มีมติเห็นชอบให้ดำเนินการตามนี้ ไม่ได้ใช้คำว่า "ปฏิรูป" แต่จริงๆ แล้วก็คือการปฏิรูป เพราะได้วางแนวทางกำรเปลี่ยนแปลงการอุดมศึกษาเอาไว้ล่วงหน้า ๑๕ ปี จนถึงปี

พ.ศ. ๒๕๔๗ เมื่อศึกษาดูแล้วพบว่า ถ้าเอาส่วนที่เริ่มปฏิรูปไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ ต่อเนื่องมาจนถึงปีนี้คือ ๒๕๕๓ เป็นเวลา ๑๐ ปี มีเรื่องอะไรบ้างที่วางแนวทางการปฏิรูปไว้ และเรื่องเหล่านั้นสำเร็จหรือล้มเหลวมากน้อยแค่ไหน ตรงนี้พูดได้ครับ

มีอยู่ ๔ ประเด็นที่ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญของการปฏิรูปในแผน ๑๕ ปี ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ คือ

๑. ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา เรียกว่า Equality ซึ่งในตอนนั้นมี การวิเคราะห์และพบว่าการศึกษาไทยยังมี ปัญหาเรื่องความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างคนได้โอกาสกับคนด้อยโอกาส ยังเป็นปัญหาที่หนักหน่วงสำหรับบ้านเรา ในแผนยาวจึงได้เสนอไว้ว่าจะต้องเร่งเรื่องการสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียมกัน และโดยเฉพาะความไม่เสมอภาคในด้านคุณภาพการศึกษาเป็นประเด็นหนึ่งในเรื่องนี้ เราจะเห็นว่ามาตรการต่างๆ ที่ทำตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ เรื่อยมาในการที่จะเสริมสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา มีทั้งการตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคเพิ่ม มีทั้งการปรับปรุงเรื่องการสอบคัดเลือกซึ่งล้มไปเมื่อปีที่แล้วล้วนแต่คิดกันมาว่าระบบการสอบคัดเลือกที่สอบอยู่ ณ ขณะใดขณะหนึ่ง การเอาผลซึ่งเป็นซ้ำๆ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งหรือสาเหตุหนึ่งของความไม่เสมอภาค เพราะโรงเรียนมัธยมซึ่งมีคุณภาพต่างกันมากกระหว่างโรงเรียนในเมืองกับในชนบททำให้เด็กในเมืองได้เปรียบ

ผมเป็นประธานอยู่หลายสิบปีในช่วงสามสิบกว่าปีที่สอบคัดเลือก ผลปรากฏว่าเด็กที่สอบคัดเลือกได้ ๘๐% เป็นเด็กในเมือง “ในเมือง” ในความหมายที่ว่า เป็นเด็กที่จบจากโรงเรียนมัธยมในเขตอำเภอเมืองและกรุงเทพมหานคร ๘๐% ของเด็กชนบทสอบไม่ได้ เพราะฉะนั้นก็เป็นปัญหาว่าเด็กในชนบททางโรงเรียนตั้งแต่ตั้งโรงเรียนมายังไม่เคยมีเด็กสอบคัดเลือกติด นั่นคือความจริงของสังคมไทย ถ้ามาแล้วแล้วอุดมศึกษาจะเอื้อหลงไปช่วยได้อย่างไร ไม่ใช่ชกกระโดดหนี เพราะอุดมศึกษาถูกตำหนิว่าชกกระโดดหนีมาตลอด เพราะท่านชอบคิดเอาคนเก่งมาเรียนจะสอนได้ง่ายๆ ท่านชอบเอาความมาเป็นดิน ไม่ใช่เอาดินมาเป็นดาว แล้วในที่สุดปัญหานี้ก็คือการเปิดช่องว่างให้กว้างขึ้นสำหรับผู้ที่อยู่ในเมืองกับชนบท ทำให้ความได้โอกาสกับค้อยโอกาสมีช่องว่างที่กว้างขึ้นมาก เราพบมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ และมีการเสนอแนะในทุกมาตรการที่สามารถจะทำได้ เพราะเรารู้ว่าสังคมประชาธิปไตยทางการศึกษาที่เรียกว่า Democratization ก็คือต้องทำให้เป็นการศึกษามวลชน ต้องคำนึงถึงการศึกษาก็เท่าเทียมกัน ขณะนี้มีการประกาศเสียว่าต้องประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเรื่องการศึกษา ประเทศไทยยกกล้าหาญที่สุดในโลกที่นำเอาไปเขียนในรัฐธรรมนูญว่าประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ต้องจัดให้กว้างขวาง ทัวถึง มีคุณภาพ ไม่เก็บค่าใช้จ่าย ไปดูเถาะครับไม่มีรัฐธรรมนูญ โหนดในโลกที่กล้าประกาศแบบนี้

ถามว่าทำไมกล้าประกาศแบบนี้ เหตุผลก็คือการประกาศว่านี่คือสิทธิแล้วรัฐจะต้องจัดให้ได้ด้วยเพราะเป็นสิทธิ ไม่ใช่เป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่เป็นการบังคับรัฐให้จัดให้แก่ประชาชน เพราะอยู่ในหมวดที่รัฐด้วยเรื่องสิทธิ แต่หน้าที่คือการศึกษาภาคบังคับที่กำหนด ๕ ปี เหมือนกับการเกณฑ์ทหาร การเสียภาษีไม่เคยมีในการศึกษาไทยที่มีการบัญญัติเรื่องสิทธิอันนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ยังไม่พอ ยังบอกว่าต้องทำให้ได้ภายใน ๕ ปีด้วย ถ้า ๕ ปีคือเมื่อถึงวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ทำไม่ได้ รัฐบาลไหนก็อยู่ไม่ได้ เพราะมันผิดรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นสิบปีที่แล้วเขาคิดอย่างนี้เหมือนกันว่า วันหนึ่งเมื่อประเทศเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น เรื่องการมองแว่นตากรุดมศึกษาว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน และจะต้องให้เสมอภาคกัน ต้องให้เกิดขึ้นให้ได้ แหมฉบับนี้เอาเรื่องนี้เป็นประเด็นที่หนึ่ง แล้วทำทุกทางเท่าที่จะทำได้ในช่วงสิบปีเพื่อจะกระจายและขยายโอกาส มีการตั้งมหาวิทยาลัยภูมิภาคเพิ่มขึ้นก็ด้วยเหตุผลนี้ ยกฐานะวิทยาเขตบางแห่งขึ้นมาก็ด้วยเหตุผลนี้ ทำระบบเปิดก็แล้ว ขยายเอกชนก็แล้ว มาถึงขั้นจะมีวิทยาเขตสารสนเทศแล้วก็เชื่อกันว่าจะยังไม่ทันเมื่อขยายไปถึง ๑๒ ปีแล้ว คนจะเรียงหน้ามากันที่อุดมศึกษา แล้วอุดมศึกษาถ้าไม่สามารถรองรับโอกาสได้ ทุกคนจะชี้หน้าว่าเป็นความผิด อันนี้เป็นประเด็นของการปฏิรูปข้อที่หนึ่ง เราไปช้าๆ เพราะตอนนั้นไม่มีกฎหมายบังคับ เราปรับระบบสอบคัดเลือก เพราะอะไร บางแห่งทำไม่ไปไกลถึงขั้นให้โควตา โรงเรียนไม่ต้อง

สอบอย่างเช่นที่มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารี เราไม่เคยยอมเปลี่ยนอันนี้เลย ทำไม่ถึงยอมเอา GPA Percentile Rang ๑๐% มาใช้จนล้มไปเมื่อปีที่แล้ว และกำลังเดินไปสู่ ๒๕%, ๕๐% ถามว่าทำไมต้องเปลี่ยน มันก็บอกอยู่ในตัวว่า ระบบการสอบคัดเลือกเดิมเป็นระบบที่เอื้อให้คนที่ได้โอกาสและอยู่ในโรงเรียนที่มีคุณภาพดีกว่า แต่คนด้อยโอกาสและอยู่ในโรงเรียนที่ด้อยคุณภาพกว่าซึ่งไม่ใช่ความผิดของเขา เขาก็จะด้อยโอกาสตลอดไป

๒. ประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพ ซึ่งในรายงานการอุดมศึกษาไทยสู่นาครดที่ห้าทศวรรษ ๑๕ ปี พูดไว้ชัดเจน ประเมินเมื่อสิบปีที่แล้วว่าคุณภาพอุดมศึกษาไทยยังไม่มีคุณภาพ และมาตรฐานที่น่าพอใจ และถ้าเมื่อไรคิดจะก้าวสู่มาตรฐานสากล ผมบอกได้เลยว่ายังห่างมาก เราได้มีการทำแผนเรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษาซึ่งก็เดินมาเรื่อยๆ ตามสบายเพราะตอนนั้นไม่มีกฎหมายบังคับ เพราะแผนการศึกษาชาติเพิ่งมีฉบับแรกหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองฉบับนี้ แต่เมื่อเดินตามสบายก็จะเห็นว่าเรื่องที่มาเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพพรังฟูออกมาทีเดียว ทำให้รัฐลงทุนเป็นพันๆ ล้านบาทจนเกือบหมื่นล้านแล้วที่พัฒนาอาจารย์โดยให้ทุนไปเรียนต่อปริญญาโท-เอก ในต่างประเทศ ทั้งกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมก็ทำ ทบวงมหาวิทยาลัยก็ทำ เพราะสำรวจแล้วตั้งแต่สิบปีที่แล้ว ความอ่อนด้อยของคุณภาพอาจารย์ คุณวุฒิอาจารย์ คนดีคนเก่งไม่เป็นอาจารย์ คนใหม่ก็ไม่เข้า คนเก่าก็ออก ในที่สุดเมื่อความเคิบโคของทางภาคเอกชนมีมาก เขาก็แย่งคนไปได้หมด แล้วใน

มหาวิทยาลัยถ้าอาจารย์ไม่เก่งกล้าสามารถจะไปพัฒนาอะไรครับ คำพูดนี้เขาก็พูดมานานแล้วที่ว่า Great teachers are the beginning of university development อาจารย์ที่เก่งกล้าสามารถคือจุดเริ่มต้นของการพัฒนา มหาวิทยาลัย และถ้าหากว่ามหาวิทยาลัยไม่มีอาจารย์ที่เก่งกล้าสามารถแล้วจะไปพัฒนาอะไรเพราะขาดปัจจัยนำ เกือบจะพูดได้ว่าถ้าไม่มีอาจารย์ก็ไม่มีมหาวิทยาลัยมีอาจารย์ไม่เก่งมหาวิทยาลัยก็เก่งไม่ได้ และถ้ามหาวิทยาลัยไม่เก่งแล้วคนไทยจะเก่งได้อย่างไร ก็เอาคนไม่เก่งไปพัฒนาคนเก่งให้ไม่เก่งและไม่เก่งกันต่อไปอีก นี่คือปัญหา เพราะฉะนั้นเมื่อเราจับปัญหาเรื่องคุณภาพก็ต้องสร้างปัจจัยคุณภาพอัดฉีดเข้าไปให้แรงที่สุด แต่ก่อนรัฐบาลไม่เคยให้เงิน Commis ครึ่งละหมื่นล้านเพื่อส่งคนไปเรียน เรียนสำเร็จกลับมาไม่มีอัตราบรรจุรับไม่ว่า พสวท. ทุนกระทรวงวิทย์ฯ ขณะนี้มีหนังสือเวียนเลขศรรับว่าจบปริญญาเอกมาแล้วแต่ไม่รู้ว่าจะลงได้ที่ไหน เพราะเขาเกิดปฏิรูประบบราชการ แล้วเขาก็บอกว่าอัตราว่างยุบ เกษียณยุบ แล้วมีเงินมาก่อนหนึ่งให้ไปจ้างให้มาเป็นลูกจ้าง แล้วในที่สุดนักเรียนทุนที่ส่งไปแล้วกำลังทยอยกลับกำลังเกิดปัญหา นี่เราทุ่มเทมากนะครับแล้วมาเกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจก็เลยบอกว่าให้ทุนแล้ว คัดเลือกไว้แล้วไปเรียนต่างประเทศไม่ได้เพราะไม่มีเงินก็หันกลับมาเรียนในประเทศ เลือกหลักสูตรบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้งหลาย ก็หมายความว่าโครงการพัฒนาอาจารย์เพื่อที่จะดึงคนดีคนเก่งและเร่งพัฒนาให้มีคุณวุฒิสูงเรายังไม่หยุดแม้แต่ขณะนี้ที่เราเจอปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจเรา

ก็ไม่ได้หยุด คนที่อยู่เมืองนอกเราก็ส่งเงินจบคนที่ไปไม่ได้เราก็ให้เรียนเมืองไทยเพราะฉะนั้นขณะนี้แม้แต่เจอปัญหาเศรษฐกิจ รัฐบาลก็บอกว่าไม่ได้ เราต้องพัฒนาต่อเนื่อง เพราะบทเรียนในอดีตของเรา เราไม่พัฒนาอาจารย์ เราขาดแคลนอาจารย์โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีคุณภาพ ทำให้เราพัฒนาอุดมศึกษาไม่ได้ ตรงนี้ก็เลยต้องหันมาคิดว่านอกจากปัจจัยอาจารย์แล้วปัจจัยเทคโนโลยีที่อุดหนุนให้เกิดคุณภาพ ไม่เคยมีนครรับที่ทบวงมหาวิทยาลัยไปใช้เงินกู้ กู้ทั้งสองธนาคารคือ กู้ ADB และกู้ธนาคารโลก เอาธนาคารโลกมาก่อนเพื่อที่จะเอาเงินกู้อำนาจซื้อเครื่องมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับปริญญาตรีให้กับคณะวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ซึ่งขาดแคลนเครื่องมือนี่ทันสมัยและเราต้องขยายการผลิตเพราะกำลังคนด้านนี้ขาดแคลนมาก เอา ADB เข้ามาเพื่อสนับสนุนบัณฑิตศึกษาในสาขาเดียวกันมาทำแผนนี้ แล้วคนก็เลยไปโทษ ADB บอกว่าแพท จะยืมเงินสักหน่อยมาตั้งเงื่อนไขว่ามหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบให้หมดภายในปี ๒๕๔๕ ซึ่งไม่ใช่ข้อเสนอของ ADB แต่ประการใด แต่เป็นข้อเสนอของแผนชวายนี่แหละครับ เปิดดูได้เลย บอกไว้เลยว่าในแผนระยะที่ ๔ และ ๕ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐส่วนใหญ่จะมีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลที่ไม่ใช่ส่วนราชการ ในนี้เสนอว่ามหาวิทยาลัยถ้ายังอยู่ในระบบราชการจะเป็นเลิศไม่ได้ เขาเสนอมา ๓๐ ปีแล้ว ก็ยุคที่สมัยก็พูดอย่างนี้ ก็เลยเสนอไว้วันนี้ว่าตั้งใหม่ก็ออกนอกระบบเลยและของเก่าที่มีอยู่ก็ค่อยๆ

ทยอยออกไปและวางไว้ว่า พ.ศ. ๒๕๔๗ ออกหมด แต่ ADB ใจร้อนหน่อย มาเสนอรัฐบาลไทยว่าขอให้ออกใน พ.ศ. ๒๕๔๕ แล้ว ADB เอาอะไรมาศึกษาจากไหน ไม่ใช่ครับ เขาเอาข้อเสนอจากนี้ไป ตอนนั้นผมเป็นปลัดทบวงมหาวิทยาลัยอยู่ ขอให้แปลภาษาอังกฤษครับ ชอบใจมากขีดเส้นได้แดงเลย เพราะนี่เป็นทางออก เขาไม่ค่อยกล้าให้กู้เงินถ้าอยู่ในระบบราชการ เขาบอกว่ามันไม่มีประสิทธิภาพเดี่ยวเอาเงินกู้เข้ามาสูญเปล่าหมด เพราะฉะนั้นเขาก็เลยผูกว่าถ้าออกนอกระบบจะให้กู้เพราะเขามีความเชื่อว่าถ้าออกนอกระบบแล้วก็มีประสิทธิภาพมากขึ้น นี่คือที่มา แต่ข้อเท็จจริงล้วนมาจากเล่นนี้ทั้งนั้นครับ ซึ่งก็เป็นหน้ามือคนไทย ไม่เคยใช้ฝรั่งทำ ในเรื่องคุณภาพจะมีมาตรการตามมาอีกมาก แต่มาตรการเหล่านี้มันไม่ได้ออกผลทันที เช่นการพัฒนาอาจารย์ส่งไปหนึ่งคนบางที่ใช้เวลาห้าปีหรือเจ็ดปีกว่าจะได้ปริญญาเอกรับมาก็เลยดูเหมือนว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น แต่ในข้อเท็จจริงขณะนี้ชัดแล้วว่ามีการทยอยกลับบางปีกลับ ๒๐-๓๐ คน เริ่มเห็นว่า การพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างปัจจัยคุณภาพ จะประสบความสำเร็จ แล้วก็หันมาดูเรื่องมาตรฐานสากลทำทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งก้าวเข้ามาก่อน พ.ร.บ. การศึกษาชาติที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ร.บ. เพิ่งออกเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ทบวงมหาวิทยาลัยเล่นเรื่องการประกันคุณภาพมาร่วม ๓ ปีแล้วและให้มหาวิทยาลัยต่างๆ หันมาพัฒนาระบบประกันคุณภาพ พย พ.ร.บ. ออกเราจะ

ไปยกประโยชน์ให้ พ.ร.บ. ไม่ได้ เพราะเราทำมาก่อน พ.ร.บ. เพียงแต่มี พ.ร.บ. มารองรับ ขณะนี้หลายเรื่องที่เกิดจากการปฏิรูปเมื่อปี ๒๕๓๓ ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มันมาสอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาชาติ หรือ พ.ร.บ. การศึกษาชาติมาสอดคล้องไว้ เกือบไม่ใช่เริ่มตรงนี้ แน่แน่นอนครีว่าเรื่องของการพัฒนาคุณภาพ มันคงไม่เกิดผลทันที Over night แต่การที่เริ่มไว้และเดินถูกทางมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ นั้น ทำให้เมื่อเข้านี้ สภาพการศึกษาประชุมแล้วมีคณะศึกษาเรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษาไทย เขาทำก่อน พ.ร.บ. จะออกเหมือนกัน นำมาเชื่อมกับ พ.ร.บ. ซึ่งมีศาสตราจารย์ นายแพทย์ เกษม ซึ่งเป็นอดีตรักษาการอธิการบดีมหาวิทยาลัยเป็นประธานร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผมไปร่วมประชุมกับเขาด้วย เขาสรุปว่า อุดมศึกษาที่ทำมาแล้วถูกทางถูกวิธีแถมมีการปฏิรูปไปมากแล้ว เหลือเพียงจุดเน้นบางจุดบางประการเพิ่มเติม ก็หมายความว่าอุดมศึกษาไม่ต้องกลับหลังหัน การศึกษาระดับอื่นนั้นอาจจะต้องกลับหลังหัน เช่น จากระบบรวมศูนย์อำนาจไปสู่กระจายอำนาจ อย่างนี้ค่อนข้างจะกลับหลังหัน แต่อุดมศึกษาได้อยู่บนเส้นทางและทิศทางนั้นอยู่แล้วเพียงแต่ต้องทำให้จริงจังมากขึ้น ต้องทำให้เด่นชัดขึ้น และต้องเร่งขึ้นในบางเรื่องเพราะเราตามสบายเกินไป เพราะฉะนั้นในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพหรือ Quality ก็พูดไว้ แล้วมาแผนการศึกษาชาติฉบับนี้ก็เน้นเรื่อง Quality แต่เน้นหมดทุกระดับทุกประเภท แต่อุดมศึกษาไม่ใช่ของใหม่เพราะอุดมศึกษาพูดเรื่องนี้มาอย่างน้อยก็เป็นส่วนของแผนยาว ๑๕ ปี

อย่างชัดเจนด้วย

๓. ประสิทธิภาพ (Efficiency) ในตอนที่ทำแผนยาวมองไว้เป็น ๒ ด้าน ๒ มิติ มิติที่ ๑ เป็นประสิทธิภาพภายนอก เป็น External efficiency มองในแง่ของการตอบสนองที่สถาบันอุดมศึกษาตอบสนองต่อสังคมในลักษณะที่เป็น Social responsibility พบว่า เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วอากรน่าเป็นห่วง เพราะระบบที่พัฒนามาเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้วเป็นระบบที่ไร้สมดุล คือมีการผลิตด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ๘๐% ของบัณฑิตที่จบด้วยความที่เราได้มหาวิทยาลัยเปิดถึง ๒ แห่ง และมีมหาวิทยาลัยเอกชนซึ่งคอนันันก็ถึงผลิตทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์เป็นหลัก มีวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเพียง ๒๐% สวนทางกับความต้องการอย่างชัดเจน เพราะความต้องการนั้นเมื่อเราพัฒนาอุตสาหกรรม การเกษตรให้เป็นธุรกิจบริการ เราต้องการคนทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีแต่ระบบที่ผลิตอยู่เอียงไปทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์มากเกินไป ข้อเสนอของแผนหลัก ๑๕ ปี ได้เสนอไว้ชัดเจนว่า ประสิทธิภาพการตอบสนองที่เรียกว่า ประสิทธิภาพภายนอกจะต้องตั้งเป้าหมายเลยว่า แต่ละช่วงแผนซึ่งมีอยู่ ๓ ช่วง ในที่สุดเมื่อครบ ๑๕ ปี ระบบต้องผลิตครั้งต่อครั้ง ก็คือสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ครั้งหนึ่งวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีอีกครึ่งหนึ่งถึงจะสัมพันธ์กับความต้องการ แต่ครั้งว่าในที่นี่ไม่ได้หมายความว่าจะไปลดสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ความหมายก็คือจะต้องขยาย การผลิตด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี นี่คือที่มาว่าทำไม

ระเบียบราชการ มันจะได้ดีขึ้น ถึงได้มีชาว มหาวิทยาลัยเมื่อ ๓๐ ปีที่แล้วรวมตัวกัน ใช้ เวลาอยู่ทั้งหมด ๖ ปี เพื่อสังสรรค์ทางความคิด ศึกษาวิเคราะห์และได้นำเสนอรัฐบาลบอกว่า ถ้าจะให้มหาวิทยาลัยแข่งขันได้ เข้าสู่มาตรฐานสากล และมีประสิทธิภาพสูง เราต้องออกนอก ระบบ และตั้งชื่อไว้เสร็จตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ ว่า “มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล” ผมใช้เวลาเดินทาง ๒๐ ปี จากปี ๒๕๑๓-๒๕๓๓ ถึง ได้เกิดมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทย โดยไม่ใช่ความคิดของผมคนเดียว ผมก็ได้ความคิดมาจากนักวิชาการอาวุโส นักวิชาการรุ่นเก่า สมัยนั้นผมเป็นคลื่นลูกใหม่เพิ่งกลับ จากสหรัฐได้ ๑-๒ ปี ก็ได้เข้าร่วมชมรมการคิดเรื่องนี้ เพราะเรื่องนี้สำคัญก็ต้องเอาออกมาจนได้ ซึ่งโชคดีที่ออกมาได้แต่ก็เป็นกรรมของหลายๆคนพอมีคนทำออกมาอีกจะยุ่งๆที่เป็นสิ่งที่เรียกร้องอยู่เอง พอเขาให้กลับไม่เอา ชักงลังสลับว่า เอ๊ะ นี่มันอะไรกัน เราจะแปรรูปเหมือนรัฐวิสาหกิจหรือเปล่า เขาจะขายมหาวิทยาลัย โถ คนที่คิดว่าจะมีใครมาซื้อ มหาวิทยาลัยไทยนั้น เลิกคิดเถอะครับ มันไม่ใช่ Asset ครับ มันเป็น Liability ใครซื้อไปก็เป็นภาระ คนอีกตัวนั้นคิดไปถึงว่า Harvard จะมาซื้อ Stanford จะมาซื้อ ถ้าเขามาซื้อก็ให้เขาไปเถอะ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็คือสิ่งที่พวกเราเห็นกันมาเป็น ๓๐-๔๐ ปีแล้วครับว่าถ้าเราอยู่ในระบบราชการ เราแหกกระบวนราชการไม่ออก และระบบราชการเวลาคิดอะไรเขาคิดเหมือนกันหมด ถ้าจะให้อยู่ร่วมกันได้ต้องอยู่ร่วมระเบียบร่วมระบบ จนต้องจนด้วยกัน แ่

ต้องแยกด้วยกัน ใครจะมาคืออยู่บางกลุ่มไม่ได้ ต้องให้มันแยกเหมือนกันหมด คือเมื่อข้าพเจ้าไม่สามารถทำให้หน่วยงานดีได้ ก็ทำให้มันแยเท่ากับทั้งหมด เหมือนกับกระทรวงศึกษาธิการ เคยบอกว่าเมื่อข้าพเจ้าทำให้โรงเรียนให้ดีที่สุดไม่ได้ ก็ทำให้มันแยที่สุดเท่ากัน มันเป็นอย่างนั้นครับ นี่คือระบบไทยๆ ใครดีเราดึง ดึงได้ก็ดึงลงมา แล้วที่นี้พอแยกกันแล้วก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข

เมื่อเป็นอย่างนี้ การจะต้องปฏิบัติปฏิรูประบบของมหาวิทยาลัยให้แต่ละแห่งพัฒนาไป ได้ตามเอกลักษณ์ศักยภาพ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่เมื่อเราเป็นหน่วยงานภาครัฐ ทางออกของเราไม่ค่อยมี เพราะภาครัฐเดิมเขาให้ออกได้ ๒ ทางคือจะเป็นส่วนราชการหรือ ส่วนรัฐวิสาหกิจ สำหรับมหาวิทยาลัยจะเป็นรัฐวิสาหกิจไม่ได้เพราะไม่ใช่ส่วนธุรกิจ ถ้าจะเป็นส่วนราชการเป็นได้ ไม่มีปัญหา แต่เมื่ออยู่ในระบบราชการแล้วมันไปไม่ได้ เราสามารถพัฒนาหน่วยงานของรัฐในประเทศที่ ๓ ให้เกิดขึ้นได้ ก็คือที่เรียกกันว่ามหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยยังเป็นของรัฐอยู่แต่ขอบริหารแบบไม่ใช่ราชการและไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ ด้วยเพราะไม่ใช่หน่วยธุรกิจ

ในที่สุดตอนหลังเขามาทำองค์การมหาชน พ.ร.บ. องค์การมหาชน พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยเห็นตัวอย่างของมหาวิทยาลัยที่ออกไปแล้ว ๑๐ ปี อย่างสุรนารี หรือหน่วยงานของกระทรวงอื่น เช่น สกว. สวทช. และวิจัยสาธารณสุข เป็นต้น อันที่จริงหน่วยงานประเภทนี้กระจายอยู่หลาย

กระทรวงเพียงแต่มหาวิทยาลัยนำก่อน แล้วหน่วยงานอื่นก็ตามกันมา ตามไปตามมา กระทรวงอื่นมีมากกว่าเรา กระทรวงวิทย์มีเยอะเลย เขาตั้งรูปแบบนี้เกือบทั้งนั้น แล้วพอรัฐบาลเห็นว่า เป็นทางออกที่ดี พวกปฏิรูปราชการก็บอกว่า เราต้องทำราชการให้เล็กลง เมื่อจะทำให้เล็กลงเราต้องเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นองค์การมหาชนเฉพาะกลุ่มซึ่งเป็นสาระประโยชน์ไม่ใช่ธุรกิจ ไม่แสวงหากำไร ก็เลยไปออกกฎหมายแม่บทขึ้นมา แล้วจะมาเรียกมหาวิทยาลัยว่าเป็นองค์การมหาชนผมก็ไม่ยอม ผมบอกเลยว่าไม่ใช่ ของเราเรียกว่ามหาวิทยาลัย ในกำกับ เราเรียกกันมาตั้งนานแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๑๓ อย่าไปเรียกว่าองค์การมหาชน เพราะองค์การมหาชนไม่มีความเป็นอิสระเท่ากับมหาวิทยาลัย อย่าง พ.ร.บ. ฉบับนั้น ฝ่ายบริหารคือ คร.ม. กำกับดูแลครับ แล้ว คร.ม. เมืองไทยทำอะไรเป็นบ้าง เวลาเสนอเรื่องไป คร.ม. ท่านก็ไปเรียนถาม คร.ม. เมืองไทยวินิจฉัยเองไม่เป็น ตามสำนักงบประมาณ ตาม กพ. ตามกระทรวง การคลัง เวียนถามอยู่นั้นแหละ แล้วเอาความเห็นเหล่านั้นมาเข้า คร.ม. ถ้าความเห็นขัดแย้งกันก็ต้องหาทางให้ตกลงกันได้ ถ้าไม่มีการขัดแย้งตกลงได้เป็น อย่างใดอย่างหนึ่งก็สามารถพิจารณาได้เลย นี่คือ คร.ม. เมืองไทย เสร็จแล้วปรากฏว่า องค์การมหาชนเขียนกฎหมายไว้หลายเรื่องว่า ต้องเป็นนิติ คร.ม. แม้แต่ตั้งบอร์ดที่เรียกกันว่า เกียรติศักดิ์ทองคำ ก็คือการที่องค์การมหาชน ตั้งโดย คร.ม. แต่สภามหาวิทยาลัยไม่ใช่ เพราะฉะนั้นความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย

ตาม พ.ร.บ. มีสูงกว่าองค์การมหาชนมาก อย่าไปตำราือามหาวิทยาลัยไปเป็นองค์การมหาชน โดยเด็ดขาด และที่ผมพูดอย่างนี้เพราะผม กำลังบริหารองค์การมหาชนแห่งแรกของประเทศไทย คือสำนักงานปฏิรูปการศึกษา ซึ่งตั้งตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชนและเป็นแห่งแรกด้วย เพราะกฎหมาย ออกมาก่อนคนอื่นและในขณะนั้นผมต้องตกลงกับ คร.ม. ว่า จะให้เงินเดือนเลขาธิการเท่าไรก็ต้องไปบอก คร.ม. ว่าจะกำหนดกรอบให้อย่างไร จะให้เบี้ยประชุมเท่าไรก็ต้องไปถาม คร.ม. ว่า จะกำหนดกรอบให้อย่างไร จะตั้งเงินเดือนให้กับบุคลากรก็ต้องไปถาม คร.ม. ว่า จะกำหนดกรอบอย่างไร อะอะอะไรก็ไปบอกว่าเอาอย่างนี้ก็แล้วกัน ให้คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการทำหน้าที่กลั่นกรองให้ ใครเป็นเลขาธิการครับ กพ. ครับ กพ. ทำอะไร นอกจากจับเข้าระบบหมด ก็บอกว่าถ้าอย่างนั้นตัวประธานซึ่งคิดว่าเท่ากับซี ๑๐ ตัว กรรมการเท่ากับซี ๙ จับเข้าทั้งหมดเลย ถ้าอย่างนั้นผมก็ไม่มีซีมาตั้งนานแล้ว ในข้อเท็จจริงผมเป็นซี ๑๑ มาแล้ว อุดรสำเร็จลาออกก่อน ๑ ปีด้วยตอนที่ เป็นปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ยังจับซีมาให้อีก แล้วยังให้ต่ำกว่าซีเดิม เพราะฉะนั้นกระทรวงคลังอย่างหนึ่ง กพ. อย่างหนึ่ง ถามไปเขาก็จับเข้ากรอบเดิม แล้วในที่สุดราชการก็เข้ามาครอบงำ องค์การที่คิดว่าอิสระก็ไม่อิสระ เพราะกฎหมายสำคัญ ยังอยู่ที่ คร.ม. ซึ่งต่างกับมหาวิทยาลัยสลับมหาวิทยาลัยกำหนดเงินเดือนเอง ไม่ต้องถามใครเลย กำหนดแพงไปก็ไม่ดีเงินจ่ายเอง

เพราะฉะนั้นจะทำอะไรมันจะมีเหตุผลกำกับตัวมันอยู่ ถ้าผมจะให้เงินเดือนพนักงานก็ได้ แต่ต้องใช้คนน้อยลง ผมทำที่สุรนารี ผมบอกเลยว่าเงินเดือนเริ่มต้นของอาจารย์ ผมให้ ๓ เท่าสำหรับปริญญาเอก ราชการให้ ๑๐,๐๐๐ บาท ผมให้ ๓๐,๐๐๐ บาท แต่เงินเดือนของผมก็คือว่าคุณต้องสอนเต็มที แล้วที่อื่นเขาใช้อาจารย์สมมติว่าขณะนี้ผมมีนักศึกษาอายุเกือบ ๖,๐๐๐ คน ถ้าเป็นที่อื่นต้องใช้อาจารย์ ๖๐๐ คน แต่ผมใช้ ๑๔๕ คน พอ ไม่จำเป็นต้องใช้ ๖๐๐ คนเลย ถึงผมให้เงินเดือน ๓ เท่าก็ยังมีเงินเหลืออีก เพราะผมใช้คนไม่ถึง ๑ ใน ๓ แล้วไม่ใช่ผมพูดเอง สำนักงบประมาณไปวิเคราะห์เขาก็ยอมรับ พอยอมรับของสุรนารีเสร็จ เพื่อนก็เดือดร้อน เอาตัวเลขนี้ไปใช้กับขบสบุรีซึ่งอยู่ในระบบราชการมาก่อน มีคนเทียบเลย บอกว่าพระจอมเกล้าธนบุรีถ้าจะได้อัตราเงินเดือน ๑.๗ ตามที่ ครม. มีมติ ต้องให้ Ratio ๑ : ๒๐ นี้เอาแบบเบา นะครับ เพราะของสุรนารี ๑ : ๒๕ แล้วอีกอย่างเขาต้องเอาคนออกครึ่งหนึ่งถึงจะเหลือ ๑ : ๒๐ อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นองค์การมหาชนก็ได้ถือสละอย่างที่ดีและคงต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง มหาวิทยาลัยนั้นถ้าออกระบบจะอิสระ

เมื่อเป็นมาตรการที่บอกว่าช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพภายใน Internal efficiency คือ สมมติใจของผมง่ายๆ คือ ได้เงินเท่าเดิมตามที่รัฐบาลให้แต่ต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าข้าพเจ้าทำงานได้มากกว่าและดีกว่า มิฉะนั้นจะออกไปเพื่อผลาญเงินรัฐบาลเพื่ออะไร ถ้าบอกว่าจะออกแต่ต้องให้เงินมาเยอะๆ ตามว่าทำไม ก็อยู่

อย่างเดิมไป ถ้าผมจะต้องเสียเงินภาษีอากรของผมด้วยเพื่อให้มหาวิทยาลัยออกนอกระบบต้องแลกกันครับว่าเงินที่ผมเสียไปนั้น ท่านจะบอกผมได้ว่าท่านได้ทำอะไรบ้าง ท่านได้ทำงานที่ดีขึ้นและมากขึ้นหรือไม่ ถ้าทำงานเท่าเดิมเหมือนเดิมแล้วเอาเงินหลายๆ ออกไปทำไม แต่แน่นอนว่าในระยะเริ่มต้นที่ออกจะต้องใช้เงินมากขึ้นสักหน่อย และระยะยาวเมื่อเข้าที่แล้วไม่ว่าจะเป็น ๕ ปี ๑๐ ปี หรือ ๑๕ ปี ผลมันจะเกิดขึ้นแล้วว่ามีประสิทธิภาพ ไม่ใช่ว่าจะเกิดประสิทธิภาพขึ้นทันที ตรงนี้ต้องยอมรับแต่ต้องมีแผนผูกกันชัดว่า ๕ ปี ๑๐ ปีข้างหน้าแล้วจะต้องพิสูจน์ว่าเงินเท่าเดิมแต่สามารถทำงานได้ดีกว่าและมากกว่า เพราะสุรนารีผมไม่เคยได้เงินพิเศษ เขามีเงินให้น้อยกว่าที่อื่นเพราะเขาบอกว่าคุณต้องไปหากินเอง ทั้งๆ ที่ไม่รู้จะไปหากินที่ไหนแต่ก็ไม่เป็นไร เราก็ทำงานไป เพราะฉะนั้นมาตรการที่ว่าจะต้องออกนอกระบบมันมากับ Internal efficiency แล้วมีการวิเคราะห์วิจัยกันอย่างชัดเจนมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ ว่า ไม่มีทางออกอื่น ได้เสนอกันไว้อย่างเด็ดเดี่ยวมากเลยในแผนระยะยาวว่า ถึงสิ้นแผน ๕ คือปี ๒๕๔๗ ต้องออกทั้งหมดไม่ต้องไปตั้งใหม่ในรูปเดิม และเห็นว่านโยบายมันสั่งพอสมควรใช้ไหมครับ มหาวิทยาลัยที่ตั้งใหม่เขาก็ตั้งรูปแบบใหม่ทั้งนั้น ยกเว้นที่ยกฐานะวิทยาเขตเพราะว่ายังเป็นส่วนราชการอยู่แต่ถ้าใหม่เชื่อมเลยตั้งรูปใหม่หมดไม่ว่าจะเป็นสุรนารี วลัยลักษณ์ และแม่ฟ้าหลวง แต่ดูบรรพชาภิ เขาเป็นวิทยาเขตของขอนแก่นมาก่อน อยู่ในราชการมาก่อน หรือบูรพาเขาเป็น

บางส่วนของ มศว. มาก่อน หรือทักษิณ หรือ สารคาม หรือนครสวรรค์ แต่ถ้าใหม่เอี่ยมเลยจะ ไปนอกกรอบหมดครบ ทั้ง ๓ แห่งที่ตั้งใหม่โดย ไม่มีอะไรมาก่อนเลยคือสุรนารี วัลย์ลักษณ์ และแม่ฟ้าหลวง เพราะฉะนั้น ถ้าดูอย่างนี้ผม ถือว่าความสำเร็จของการปฏิรูปอุดมศึกษาใน ลักษณะนี้ค่อนข้างประสบความสำเร็จในการตั้ง ใหม่ แต่ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการที่จะ ให้นำให้คนที่อยู่ในระบบราชการแล้วออก นอกกรอบ แล้วก็เมื่อใหม่เก่ากันมาก เข้าก็ไม่ได้เป็นอธิการบดีหรือถ้าเป็นอยู่ก็อาจจะหลุด เพราะฉะนั้นตรงนี้ไม่ใช่ปัญหาของผม ผม วิเคราะห์จากสภาพที่มันเกิด และได้ชินได้เห็น ดังนั้นความพยายามในเรื่องนี้ก็มาโยงกับ พ.ร.บ. ๒๕๔๒ คือ พ.ร.บ. ๒๕๔๒ ในส่วนนี้ เขียนรองรับไว้อย่างชัดเจนมาก เพราะแต่ก่อน หลักเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับจะเป็นไปตาม กฎหมายของแต่ละแห่งซึ่งไม่เหมือนกัน แต่ บัดนี้หลักของมหาวิทยาลัยในกำกับเขียนไว้ให้ อย่างครบถ้วนเลยใน พ.ร.บ. ฉบับนี้ หมวด ๕ และหมวด ๘ หมายความว่าต่อไปนี้ถ้าใครจะ ออกนอกกรอบอย่างน้อยที่สุด พ.ร.บ. แต่ละ แห่งต้องมี แต่หลักการสำคัญที่ประกันความ เป็นอิสระ ประกันความมั่นคงได้เขียนไว้หมด แล้ว เพราะฉะนั้นยุคนี้เมื่อเทียบกับยุคที่แต่ละ แห่งจะออกแล้วต้องร่างความเป็นอิสระเหล่านี้ ด้วยตนเองจะง่ายขึ้นไปอีกชั้น เพราะ พ.ร.บ. การศึกษาชาติเป็น พ.ร.บ. แม่บทซึ่งเป็น กฎหมายไปแล้ว หน่วยงานใดจะมาได้ยังไงไม่ ได้ ซึ่งจะผิดกับสมัยที่หมตั้งสุรนารี สมัยนั้นเข้า ครม. ๓ ครั้ง เข้าไปถึงมีมติเห็นด้วยแต่เพื่อนไม่

ปฏิบัติ เพื่อนในที่นี้คือหน่วยที่เกี่ยวข้อง เอา กลับเข้า ครม. ใหม่ สรุปว่าต้องเข้า ครม. เกือบทุกรัฐบาลเพราะมันไม่ได้เป็นกฎหมาย ทัวไปแต่มันเป็นกฎหมายเฉพาะของสุรนารี แต่ มาบัดนี้มันเป็นกฎหมายทั่วไปแล้ว ใช้หมดเลย ใครจะมาได้ยังไงไม่ได้ สิ่งที่มีมั่นคงที่สุดที่เขียนใน พ.ร.บ. ฉบับนี้คือเรื่องการสร้างประสิทธิภาพ ภายใน ในรูปมหาวิทยาลัยในกำกับ แต่ก็ไม่ได้ เขียนบังคับว่าทุกแห่งต้องออก เพราะเขามี ๒ แบบ คือแบบอยู่ในระบบก็ได้ อยู่นอกระบบก็ได้ ส่วนที่อยู่ในระบบไม่ค่อยได้เขียนอะไรไว้ เพราะเขียนไว้ก็ไม่ได้เนื่องจากเขามีระบบครอบ อยู่ แต่เขาจะเขียนให้ส่วนจะออกนอกกรอบ อย่างเต็มที่ กฎหมายฉบับนี้มีจุดแข็งตรงนี้ครับ ใช้ประโยชน์ได้มาก

๕. Internationalization เราประกาศ นโยบายความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยไทย เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว โดยเห็นอยู่แล้วว่ามหา- วิทยาลัยไทยจะพบกับคลื่นของโลกาภิวัตน์ ถ้าไม่ปฏิรูปให้มีความเป็นสากล จะอยู่ไม่ได้ ตรงนั้นก็ไปเน้นเรื่องคอมพิวเตอร์ภาษาอังกฤษ มาตราฐานสากล ถึงขนาดเน้นไกล ไปถึงเรื่อง อยากรจะเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคเพื่อให้ เพื่อนบ้านมาเรียนกับเราโดยสำคัญมีคิดคิดว่า เราเจริญกว่าเขา ตอนนั้นมาถึงสังเอรรม ว่าชวน เขามาเขาก็ไม่มา แล้วถึงขั้นที่ว่าเอกชน บาง รายไปตั้งเป็นมหาวิทยาลัยนานาชาติโดยเฉพาะไปร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ของต่างประเทศ คิดว่าจะมีคนเรียนแต่ก็ไม่มี คนเรียน เพื่อนบ้านก็ไม่มา บอกว่าส่งมาก็เสีย เงินเท่ากับที่อื่น เพราะฉะนั้นส่งไปเรียนที่อื่นที่

มีชื่อเสียงดีกว่าจะไม่ดีกว่าหรือ เรื่องอะไรจะมา
เสี่ยงกับมหาวิทยาลัยดังใหม่ที่ยังมีชื่อเสียงและ
ในที่สุดคนไทยก็ไม่เรียนอีกเพราะว่าคณาจารย์
อังกฤษ รับเข้าไป ๑๐๐ คน ต้องเอาไป Train
ภาษาอังกฤษสัก ๒๐ คนก็ถือว่าบุญแล้ว สิ่งที่
คนไทยกลัวที่สุดตอนนี้คือเรื่องภาษาอังกฤษครับ
เราอ่อนพอๆ กับ Math ยังโชคดีที่ว่าสมัยนี้
ภาษาไทยก็อ่อนด้วยแต่ว่ายังไม่หนักหนาสาหัส
เพราะฉะนั้น Internationalization ต้องดูให้
เราได้เดินบนเส้นทางนี้ตลอดเวลา เพียงแต่ว่า
เรายังไม่บรรลุ เรายังไม่ได้ไปกันอย่างจริงจัง
สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ไม่มีมาตรการ แต่เป็นสิ่งที่
มีที่มาที่ไปด้วยกันทั้งสิ้น ถามว่าตอนนี้ พ.ร.บ.
ใหม่พูดเรื่องนี้อย่างไร พูดตรงกว่านี้อีกครั้ง
พูดไว้ในหมวด ๔ ว่าด้วยเรื่องทรัพยากรและ
การลงทุน แรงกว่าที่คิดไว้เมื่อปี ๒๕๓๓ อีก
เพื่อที่จะทำให้การลงทุนเพื่อสร้างความ
เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา แล้วการ
อุดหนุนตัวเด็กไม่ว่าเด็กจะไปเรียนที่ไหนก็
อุดหนุนตามไปจะทำให้เด็กเกิดความเสมอภาค
เรื่องรายเรื่องจนจะมีปัญหาหลง แต่ไม่ใช่ไม่มี
นะครับ เพราะการศึกษาแม้ว่ารัฐจะอุดหนุนให้
เงินอิมก็ยังมีค่าใช้จ่ายบางส่วนที่คนเกินเกณฑ์
หรือพวกเฉียดๆ จะลำบาก เช่น ถ้าบอกว่า
เงินเดือนพ่อแม่เกิน ๑๕๐,๐๐๐ บาทจะไม่ได้
พวกที่เงินเดือน ๑๖๐,๐๐๐ บาทก็เลยไม่ได้ทั้งๆ
ที่ยังจนเหมือนกัน พวกที่เงินเดือน ๑๖๐,๐๐๐
บาท มีลูกคนเดียวกับพวกที่ ๑๖๐,๐๐๐ บาท
แต่ลูกครึ่งโหลก็ต่างกันอีก ขณะนี้แหล่งทุน
รายงานว่าสถิติหย่าร้างเพื่อจะเอาทุนเงินอิม

สูงขึ้นมาก หย่ากันหมาดๆ เพื่อจะ Separate
ว่าฉันไม่ได้เอาเงินรายได้มารวมกันแล้วแต่ก็ยัง
อยู่ด้วยกัน และกลุ่มที่เป็นมากที่สุดคือครูครับ
ครูที่เป็นครูทั้งสามภรรยา แต่จะเอาเงินส่งลูก
เรียนต้องหย่ากันชั่วคราว นี่คือนิ่งที่มากับ
มาตรการทั้งหมด

โดยสรุปเพราะผมมีเวลาจำกัดทั้งๆ ที่ผม
อยากจะพูดเยอะๆ เรื่องของการปฏิรูปที่เริ่ม
เมื่อปี ๒๕๓๓ มาสอดรับในปี ๒๕๔๒ เกือบทั้งสิ้น
เพียงแต่บางเรื่องเมื่อ Regulate ทำให้เป็น
กฎหมายขึ้นก็จะมีอัตราการเร่งเพราะเขาจะไล่
เงื่อนไขเวลาเอาไว้ด้วย เช่น ประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาต้องทำทุกปี/ไม่มีข้อยกเว้น
วันที่ ๒๐ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ถ้าใครไม่ทำ
ผิดกฎหมายครับ ครูศาสตร์ทำเสียด้วย แต่ถ้า
เป็นการประกันภายนอกเขาให้เวลา ๖ ปี เขา
รอดังหน่วย เพราะใน ๖ ปีเขาต้องไปประเมิน
ทุกแห่งทั้ง ๓๐,๐๐๐-๔๐,๐๐๐ แห่งในประเทศ
เพราะฉะนั้นเขาจะให้เวลา เมื่อเป็นอย่างนี้
สิ่งที่มากับ พ.ร.บ. ๒๕๔๒ และเป็นเรื่องของ
การปฏิรูปจริงๆ แล้วเรื่องใหญ่สุดก็คือเรื่องการ
ปฏิรูปการบริหารและการจัดการ ทั้งสองส่วน
ทั้งส่วนที่เป็นระบบก็คือการที่จะร่วมมาตรฐาน
และนโยบายแต่หลากหลายในการปฏิบัติการ
อุดมศึกษาทั้งหมดจะไปอยู่ที่เดียวกัน และจะเกิด
กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เพียงกระทรวงเดียว ที่กระจายกันอยู่ต้องปรับ
เข้ากระทรวงนี้เพียงกระทรวงเดียว อันนี้คือ
ส่วนที่ไม่ได้พูดในเล่มนี้เพราะไม่กล้าพูด
เนื่องจากถ้าพูดตอนนั้นเล่มนี้จะไม่ออก เมื่อเ

ที่ใครบอกว่าเขาเอา ๓ กระทรวงมารวมเป็นกระทรวงเดียว ไม่มีทาง เข้า ครม. ก็ตกแล้ว แต่คราวนี้ พ.ร.บ. นี้พูดชัด ปัญหาก็คือทำอย่างไรจะไปรวมเป็นกระทรวงเดียวกันโดยรักษาความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไว้ได้ซึ่งอันนี้ไม่ใช่ของใหม่ เราคิดกันมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ แล้วครับว่า เมื่อมหาวิทยาลัยเป็นอิสระออกนอกระบบหมดแล้วให้ขุนทรวงเป็น UGC ครับ เป็นคณะกรรมการจัดสรรเงินอุดหนุน และเดี๋ยวนี้ถ้าถึงจะเกิดที่เรียกว่าคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นคือ UGC ทั่วๆ ครับ แต่จะกลายเป็น UGC ที่ใหญ่โตเพราะต้องไปเอาของคนอื่นเข้ามารวมด้วย ทั้งราชภัฏ ราชมนคลรวม ๖๐๐ กว่าแห่ง ทั้งที่ต่ำกว่าปริญญาด้วยเอาเข้ามาอยู่ภายใต้ร่มเงาเดียวกันหมดเพื่อให้เกิดเอกภาพนโยบายมาตรฐาน ส่วนเรื่องที่สองคือเพื่อประสิทธิภาพภายใน เรื่องที่จะต้องพัฒนาออกไปนอกระบบยังเป็นเรื่องปฏิรูปที่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอยู่ แม้ว่าปี ๒๕๔๕ จะยังเป็นนโยบาย แต่กฎหมายนี้ไม่ได้เขียนว่าท่านจะต้องออกเมื่อไรเราถือว่าเป็นนโยบายปี ๒๕๔๕ คนก็ถามว่าถ้าปี ๒๕๔๕ ยังไม่ออกจะเกิดอะไรขึ้น คำตอบคือไม่ออกก็ไม่ออกครับ นโยบายคือนโยบาย นโยบายจับใครเข้าคุกไม่ได้ และผมก็ไม่เชื่อว่าจะมีรัฐบาลไหนจะมาทำอะไรที่กระทบต่อผลิตนักศึกษา เขาก็คงบอกว่าไม่ออกก็ไม่ออก แต่ถ้าถามว่าถ้าไม่ออกมันจะเกิดอะไรขึ้น ก็เกิดการลงโทษตัวเอง เพราะอะไรครับ เพราะเมื่อเขาปฏิรูประบบราชการ เขาทำทุกทางที่จะให้ราชการเล็กลง และมันไม่ได้มีข้อ

ยกเว้น สำหรับมหาวิทยาลัยอัตราร่างขุบเกษียณขุบ ถึงท่านจะมีนักศึกษาเพิ่มขึ้นเขาก็ไม่เพิ่มอาจารย์ให้เพราะเขาบอกว่ามันล้นอยู่แล้วเที่ยวไปเป็นที่ปรึกษานักการเมืองก็เยอะอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นได้ทุกอย่างยกเว้นเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ขณะนี้ไปไหนก็เจออยู่ใน Campus city ต่างๆ มากมาย ที่ผมใช้คำว่าลงโทษตัวเองหมายถึง สิ่งที่เขาให้มาทดแทนคือเงินก้อนหนึ่ง แล้วบอกว่าให้อัตรา ๑.๖ หรือ ๑.๗ ของเงินเดือนราชการแล้วท่านต้องเป็นลูกจ้าง เพราะฉะนั้นมีการบรรจุต่อปีการที่ท่านกลัวว่า มหาวิทยาลัยเมื่อออกนอกระบบมันจะต้องมี ๒ ระบบ ส่วนที่ยังอย่กอยู่แบบราชการก็อยู่ไป ส่วนที่ออกมาก็กลายเป็นพนักงานของรัฐ ซึ่งจะมีระบบรองรับ มันคงถามว่าที่เขาทำอย่างนี้กับมหาวิทยาลัยจะยังคงเป็น ๒ ระบบหรือไม่ คำตอบคือเป็นครับ แต่เป็นแบบไม่มั่นคง คือส่วนที่เขาให้เงินมาเป็นปีๆ ทดแทนกับอัตราก็ขุบ ท่านจ้างได้อย่างมากคือการเป็นลูกจ้าง บรรจุเป็นข้าราชการก็ได้ไม่ได้ และถามว่าเป็นลูกจ้างที่มีระบบรองรับเหมือนมหาวิทยาลัยในกำกับหรือไม่ ไม่มีครับ เพราะฉะนั้นท่านจะทำอะไรไม่ได้เพราะเขาให้มาเป็นรายปี ท่านจะ Commit อะไรเขาก็ไม่ได้แล้วคนพวกนี้จะเพิ่มขึ้นแต่คนในราชการจะลดลง ลดลงจากเกษียณ จากลาออก จากตาย ในที่สุดระบบที่พอกมาให้ด้วยเงินจ้างถามว่า ดีกว่านอกระบบตรงไหน คำตอบคือไม่ดีกว่าแน่นอนครับ เพราะนอกระบบเขาทำเป็นระบบรองรับ เขามีสวัสดิการ เขามี

สัญญาจ้าง เขามีอะไรที่เป็นระบบไม่พรัายการ และผมไม่เชื่อว่าในอนาคตแล้วนักวิชาการ จะอยู่ดาว เราจะถูกกลายเป็นมหาวิทยาลัยศาลา พักผ่อนครับ แล้ว Train คนไปให้มหาวิทยาลัย เอกชน เอกชนไม่ต้องทำอะไรครับคอยนั่ง ตะครุบ พอเป็นลูกจ้างมหาวิทยาลัยสัก ๑-๒ ปี แล้วเอกชนเอาไปได้เลย มหาวิทยาลัยจะกลายเป็นแหล่งฝึกงานสำหรับนักวิชาการรุ่นใหม่ ที่เข้ามาเป็นลูกจ้างชั่วคราว แล้วถ้าปล่อยไป อย่างนั้นนานๆ จะไหวหรือ ผมเชื่อว่าด้วย มาตรการที่เขาจะปฏิรูประบบราชการให้เล็กลง แล้วเขาลงเสริมให้ออกนอกระบบ ถ้าเราไม่รีบ ออก เราอยู่ยาวเกินไป ถูกลงโทษแน่นอนครับ และจะไม่มีใครลงโทษเรา เราจะเป็นคนลงโทษตัวเอง พอมหาวิทยาลัยที่ออกก่อนตั้งตัวได้ ทีนี้ จะตั้งกันไม่เห็นฝุ่น ท่านอาจจะมองว่าธนูรี ออกไปมะจุมมะงาหราอยู่ตั้ง ๒ ปีแล้ว แต่ตอนนี้ธนูรีตั้งตัวได้แล้วครับ เพราะผมคิดเดิชาด ว่า ๑.๗ หรือ ๑.๕ ขณะนี้คนเริ่มย้ายเข้ามา อยู่นอกระบบมากขึ้นตามลำดับ แล้วถ้าวันหนึ่ง ธนูรีเขาเข้าที่ละครับ มหาวิทยาลัยที่ไม่เข้าที่ และยังไม่ออกจะตามไม่ทัน ไม่ต้องไปคิดถึง มหาวิทยาลัยตั้งใหม่ที่เขาไม่มีปัญหา นี้ เขาจะไม่มีปัญหาเรื่อง ๒ ระบบ แต่ว่ามหาวิทยาลัย ตั้งใหม่ก็คงไม่มีอีกแล้ว เพราะไม่มีเงินจะตั้ง เหลือแต่ของเก่าที่จะเป็นหลักของประเทศจะ ทำอย่างไร นี่คือเรื่องใหญ่ ประเด็นใหญ่ที่สุด ที่เป็นเรื่องความสำเร็จหรือความล้มเหลวของ ระบบจะอยู่ตรงนี้ไม่น้อยเลย

สำหรับเรื่องการประกันคุณภาพซึ่งเป็น

เรื่องที่สอง โดยเฉพาะชาวมหาวิทยาลัยผม แปลกใจมากกว่าทำไมถึงได้ถกถาวรประกัน คุณภาพภายนอก ผมแปลกใจจริง ทั้งๆ ที่ อาชีพก็คือการประเมินชาวบ้านอยู่ทุกวัน แต่ พอจะถูกประเมินกลับกลับ ชาวที่ออกมาว่าจะมี หน่วยนอกประเมินอย่างนั้นอย่างนี้ จะมีการจัด อันดับ เราก็กลับไปหมด ผมว่าเอาเลขครับ เชิญเลยจะมาประเมินเมื่อไรก็ได้เพราะว่า มหาวิทยาลัยนักสวดกัณฑ์ดับ ส่วนมหา- วิทยาลัยไม่มีอันดับก็ไม่กัณฑ์ดับ ถึงจะคิด ที่สุดท้ายก็ไม่เป็นไรเพราะมาที่หลังแต่ถ้าเรา เกิดแข่งมาอยู่ข้างหน้าหน้าคิด กัณฑ์ทำไม่ครับ เพราะไม่ว่าท่านจะกัณฑ์หรือไม่กัณฑ์ สิ่งเหล่านี้ก็ จะมาแน่นอน มีการเสนอพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งสำนักงานแล้วครับ เมื่อประเมิน ภายนอกแล้วเทียบกันไม่ได้เลยจะประเมินทำไ ม่นจะต้องมี Indicator ตัวหนึ่งที่ใช้วัดทุกแห่ง ได้แล้วจะบอกได้ว่าสถานภาพมหาวิทยาลัย ไทยอยู่ตรงไหน ใครต่ำกว่า Bench mark หรือ เหนือกว่า Bench mark แล้วเราจะบอกว่าไม่ เหมือนกันเพราะมันจะมี Common indicator ไม่ได้ ไม่จริงครับ มีได้จำนวนหนึ่งครับและต้อง มีด้วย ถ้าวัดออกมาแล้วจุฬายืนอยู่ตรงไหน ไม่รู้ แล้วจะวัดออกมาทำอะไรครับ ก็ปล่อย ให้เป็นการวัดภายในของเขาไป เขาวัดเพื่อ ปรับปรุงตัวเขาเองก็ไม่ต้องเอาไปเปรียบเทียบกับใคร สนใจจะวัดอย่างไรก็ได้เพื่อเอาผลมา ปรับปรุงตัวเอง แต่ถ้าเมื่อไรที่ภายนอกมาเรา จะต้อง Report ออกมาภายนอก พอ Report เสร็จคนก็จะติดตาม ผู้ปกครองจะเอาลูกเข้า

มหาวิทยาลัยก็ต้องถาม ว่ามหาวิทยาลัย
ไหนอยู่อันดับไหน สิ่งเหล่านี้จะมานั่ง คว้า
มาโดยธรรมชาติ เราต้องเตรียมใจให้พร้อม

เรื่องที่สามเป็นกุญแจของความสำเร็จ
หรือความล้มเหลวเลยที่เดียวครับ ใน พ.ร.บ.
การศึกษาชาติว่าด้วยเรื่องบุคคล แม้เราจะไม่
ได้กำหนดว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยนั้นจะต้องมี
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และผมเองเป็นคน
ที่ไม่เห็นด้วย และก็ถูกว่ามาจนถึงทุกวันนี้ ถูก
เสียดสีมาตลอดว่า ผมไม่ต้องการให้อาจารย์
มหาวิทยาลัยต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
ครู ที่เวลาไปเขียนให้ครูประถมครูมัธยมก็ว่า
ให้ผี เข้าข้างคนมหาวิทยาลัย ที่จริงไม่ใช่ครับ
ที่จริงแล้วมันไม่ได้ในระดับมหาวิทยาลัย เช่น
ถ้าผมจะตั้งเกณฑ์ว่าจะเอาคนระดับปริญญาเอก
เท่านั้นเป็นอาจารย์ แล้วบอกว่าคุณจะต้องไป
เรียนวิชาการศึกษาก่อน ผมจะไม่ได้สักคน
ผมต้องเอาคนที่จบในสาขาวิชานั้น สุ่มสักใน
สาขาวิชานั้นกับอีกเรื่องหนึ่งคือในวงการ
มหาวิทยาลัยที่เราู้กัน Methodology ของ
การสอนและ Most of enquiry มันเกาะเกี่ยว
อยู่กับ Subject master มาก แพทย์เขาก็มี
วิธีการของแพทย์ วิศวเขาก็มีวิธีการของวิศว
วิธีการเหล่านี้ก็คือวิธีสอนชนิดหนึ่งซึ่งจะให้
เหมือนประถมหรือมัธยมไม่ได้ และเขาก็ต้องมี
ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของเขาอยู่แล้วใน
หลายวิชาชีพ แต่เราก็เขียนว่าถึงอย่างไร
มหาวิทยาลัยทั้งหลายก็ต้องมาพัฒนาอาจารย์
และต้องมาพัฒนาจรรยาบรรณในทำนองคล้ายๆ
กับใบประกอบวิชาชีพ ตรงนี้ถ้าไม่ทำจะอยู่ยาก

ผมจึงคิดว่าเรื่องการพัฒนาอาจารย์ท้ายที่สุด
แล้วโยงเข้าไปหากระบวนการเรียนรูซึ่งเรา
ต้องการปฏิรูป พ.ร.บ. การศึกษาฉบับนี้ ถ้า
ถามผมว่าการปฏิรูปที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคืออะไรที่
เป็นตัวตั้ง ก็คือทำอย่างไรคนไทย ๖๐ ล้าน
กว่าคนและที่กำลังจะเกิดอีกก็จะเป็นคนไทยที่
มีคุณภาพ และคุณภาพในที่นี้รัฐธรรมนูญ
เขียนไว้ครับว่าคือ “ความรู้คู่คุณธรรม”
เหมือนปรัชญาของคณะครุศาสตร์ ไม่ทราบว่ามี
ลูกศิษย์ของคณะครุศาสตร์ไปเขียนให้หรือเปล่า
คณะครุศาสตร์ใช้คำว่าความรู้คู่คุณธรรม
มาตั้งนานแล้วครับ ตามว่าให้คนไทยมีความรู้
คู่คุณธรรมเพื่ออะไร อ่านทั้งฉบับแล้วมันตอบ
อยู่ประโยคเดียวก็คือ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ของประเทศ แต่นี่เองครับ อ่านแล้วสามวัน
สามคืนสรุปได้แค่นี้ คือต้องการที่จะปฏิรูป
การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยเพื่อการ
พัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ตามว่าถ้าจะพัฒนา
คนไทยให้มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ มีการ
พัฒนาที่ยั่งยืนได้ต้องทำอย่างไร คำตอบก็คือ
ต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ถึงได้ต้องบอก
ว่าต้องให้เด็กเป็นศูนย์กลาง เป็นคนที่มีความ
สำคัญ จะต้องสอนให้เขารู้จักหาความรู้ เรียนรู้
ด้วยตนเองให้มากที่สุดถึงจะเป็นการศึกษา
ตลอดชีวิต เพราะฉะนั้น พ.ร.บ. ฉบับนี้มี
Theme หลักอยู่ Theme เดียวและอยู่ยงอื่นก็
เข้ามาสนับสนุนหมด ต้องปรับระบบบริหารให้
เอื้อ ต้องปรับระบบการเงินให้เอื้อ ต้องปรับ
ระบบบุคคลให้เอื้อ เพราะว่าเป็นเด็กเป็น
ศูนย์กลางสำคัญที่สุด ครูที่เคยเป็นศูนย์กลาง

อยู่จะนำไปไว้ที่ไหน ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทครู แม้แต่เทคโนโลยีการศึกษาหมวด ๕ ก็มาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ของคนว่าต่อไปนี้เราคิดถึงในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัย ต้องอาศัยสื่อมาก ทำอย่างไรถึงจะเอาสื่อมาใช้ประโยชน์แต่ถ้าคนเรียนเองไม่ได้ไม่ว่าในระบบนอกกระบบ ตามอัธยาศัย ผมว่าเราไม่ไปไหน เมื่อเป็นอย่างนี้ ส่วนที่ต้องปฏิรูป ส่วนนี้ อันที่หนึ่งคือมากับความจำเป็นของอุดมศึกษาเอง เพราะเรายังไม่ได้ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้

ส่วนที่สองคือมาจากผลพวงที่ระดับอื่นปฏิรูปแล้วมาถึงเราแต่เรายังสอนแบบเดิม เขามีแม่เด็กเป็นศูนย์กลาง มาถึงมหาวิทยาลัยแล้วมีอาจารย์เป็นศูนย์กลางนี่เด็กจะงงครับ เพราะฉะนั้นกรณีแบบนี้เราต้องรับช่วงกันมา การเปลี่ยนแปลงที่เป็นการเปลี่ยนแปลงใหญ่จะมากับเนื้อหาของอุดมศึกษาเองด้วยความจำเป็นและแนวที่พึงประสงค์กับอีกส่วนหนึ่งจะมาจากผลพวงที่เขาปฏิรูปส่วนอื่นแล้วมีผลกระทบมาที่อุดมศึกษา

ผู้เขียน

ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา
บรรยายในการประชุมทางวิชาการเรื่อง ภาพใหม่อุดมศึกษาไทย จัดโดย ศูนย์พัฒนา
วิชาชีพอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ ๓-๔ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๓๓